

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

На мій погляд, ці пропозиції дозволять зміцнити правовий захист персональних даних у глобальній інформаційній мережі. В умовах сучасного світу та інтенсивного розвитку відповідальність, щодо поширення інформації про персональні дані відіграє і сама людини. Однак, врегулювання на державному рівні цього питання, дозволить кожному з нас, бути впевненим, щодо інформації про себе, яка є в доступі у інформаційній «павутині».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи захисту персональних даних» від 03.07.2018 р. № 383-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/383-18>.
2. Романюк І. І. Персональні дані особи як об'єкт цивільного обороту. Право і суспільство. 2014. № 6.1(2). С. 58–65.
3. Каретник О. С. Поняття інформації про фізичну особу (персональні дані) в цивільному праві України. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 228–231.
4. Бем М. В., Городиський І. М., Саттон Г., Родіоненко О. М. Захист персональних даних: Правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. К.: К.І.С., 2015. 220 с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Грибачова І. П.

*к.ю.н., доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Судові спори, пов'язані із захистом гідності, честі та ділової репутації мають важливе суспільно-політичне значення, а тому привертають до себе пильну увагу громадян і засобів масової інформації. Останнім часом кількість судових справ щодо захисту честі, гідності та ділової репутації помітно зростає. Суди різних інстанцій при винесенні судових рішень по-різному застосовують норми цивільного законодавства, що призводить до формування суперечливої судової практики.

У доктрині цивільного права поняття «честь» визначається як суспільна оцінка особистості, міра її духовних, соціальних цінностей. Гідність є внутрішньою самооцінкою громадянина, його властивостей, здатностей, світогляду, суспільного значення [1, с. 80]. Зі словом «честь» пов'язується оцінка суспільством моральних та інтелектуальних

особливостей людини, зі словом «гідність» – усвідомлення людиною факту, що вона володіє незганьбленими моральними та інтелектуальними якостями. Гідність є не лише самооцінкою, а й сукупністю об'єктивних якостей людини, які визначають її репутацію у суспільстві. Гідність людини – це та цінність, якої вона набуває і яку зберігає в суспільстві. Гідність та честь є особистими немайновими благами, невіддільними від особистості. Вони виникають з моменту народження людини. Ділова ж репутація виникає з моменту здійснення особо певної професійної, підприємницької, громадської чи іншої діяльності. Також визначення цих понять містяться у п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи», під гідністю слід розуміти визнання цінності кожної фізичної особи як унікальної біопсихосоціальної цінності, з честю пов'язується позитивна соціальна оцінка особи в очах оточуючих, яка ґрунтується на відповідності її діянь (поведінки) загальноприйнятим уявленням про добро і зло, а під діловою репутацією фізичної особи розуміється набута особою суспільна оцінка її ділових і професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків. Під діловою репутацією юридичної особи, у тому числі підприємницьких товариств, фізичних осіб - підприємців, адвокатів, нотаріусів та інших осіб, розуміється оцінка їх підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює така особа як учасник суспільних відносин [2].

Право на честь, гідність, ділову репутацію порушується шляхом поширення недостовірної інформації. Недостовірною вважається інформація, яка не відповідає дійсності або викладена неправдиво, тобто містить відомості про події та явища, яких не існувало взагалі або які існували, але відомості про них не відповідають дійсності (неповні або перекручені).

З однієї сторони, можливість вільного висловлювання гарантовано Конституцією України, а саме ст. 34 гарантовано право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань. Встановлюється, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або у інший спосіб – на свій вибір. Однак така інформація повинна поширюватися із дотриманням законодавчих норм про її достовірність та не порочити честь, гідність та ділову репутацію інших осіб. Свобода вираження поглядів повинна бути у балансі з правами інших осіб, оскільки кожне право має межі здійснення.

З цим пов'язано положення ст. 30 Закону України «Про інформацію», де зазначено, що ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за висловлення

оціночних суджень. При цьому оціночними судженнями, за винятком наклепу, є висловлювання, які не містять фактичних даних, критика, оцінка дій, а також висловлювання, що не можуть бути витлумачені як такі, що містять фактичні дані, зокрема з огляду на характер використання мовно-стилістичних засобів (вживання гіпербол, алегорій, сатири). Оціночні судження не підлягають спростуванню та доведенню їх правдивості [3].

Існування такої законодавчої норми на практиці викликає виникнення багатьох проблемних аспектів, оскільки інколи досить важко розмежувати оціночні судження від недостовірної інформації. Окрім того, важко уявити, що особа, котра поширила негативні відгуки стосовно іншої особи чи її діяльності, звільняється від будь-якої відповідальності. Справа у тому, що такі відгуки дійсно досить часто можуть стати причиною недовіри до особи, погіршення її соціального статусу, що говорить про порушення її прав на честь, гідність, ділову репутацію.

Проте, навіть оціночні судження відповідно до практики ЄСПЛ повинні будуватися на певних доказах. Так, ЄСПЛ у своєму рішенні від 28.03.2013 р. по справі ««Нова газета» і Бородянський проти Російської Федерації» визнав право журналіста на оціночні судження, але із застереженням, що вони повинні базуватися хоча б на мінімальному наборі фактів, тому що в іншому разі таке судження буде зловживанням свободою слова. ЄСПЛ виділяє три можливі фундаменти, на яких журналіст може побудувати свою оцінку: 1) факти, що вважаються загальновідомими; 2) підтвердження висловлювання яким-небудь джерелом; 3) посилання на незалежне дослідження [4].

Способами захисту гідності, честі чи ділової репутації від поширення недостовірної інформації можуть бути: право на відповідь, спростування недостовірної інформації, вимоги про відшкодування збитків та моральної шкоди, заподіяної такими порушеннями фізичній особі.

Одним із способів захисту порушених прав є відшкодування моральної шкоди. Доказування того, що моральна шкода дійсно була заподіяна, покладається на позивача і вбачається досить складною процедурою, оскільки презумпція наявності моральної шкоди законодавством не передбачена. Також доволі складно довести причинний зв'язок між моральною шкодою і правопорушенням. Нині чине цивільне законодавство не відображає тенденцій розвитку інформаційного суспільства, у зв'язку з чим залишаються неврегульованими питання, пов'язані з однаковим застосуванням норм у справах про захист честі, гідності та ділової репутації. Так, суди абсолютно по-різному визначають доказову базу, порядок встановлення особи-правопорушника та розмір відшкодування моральної шкоди [5, с. 127-128].

Отже, суди часто стикаються з практичними проблемами при винесенні рішень щодо захисту честі, гідності та ділової репутації у зв'язку з неправильним тлумаченням прецедентної практики, зі складнощами доказування тощо. Зважаючи наявність певних законодавчих прогалин та враховуючи сучасний стан чинного цивільного законодавства України, виникає необхідність внесення до нього відповідних змін, зокрема щодо понять честі, гідності, ділової репутації; щодо встановлення методики нарахування розміру компенсації моральної шкоди як способу захисту честі, гідності та ділової репутації; щодо встановлення чітких правил щодо розмежування оціночних суджень та фактів тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лагутіна І. В. Право працівника на трудову честь і гідність як особисте немайнове трудове право. Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 25. 2012. № 1.
2. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. N 1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#top
3. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
4. Справа «Новая газета» и Бородинский (Novaya gazeta and Borodyanskiy) проти Російської Федерації»: Європейський суд з прав людини: Постанова від 28.03.2013. Скарга № 14087/08. URL: <https://ppt.ru/newstext.phtml?id=8195091>.
5. Спасова К.І. Відшкодування моральної шкоди при порушенні немайнових прав у соціальних мережах: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 227 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14644>.

ДЕТЕКТИВНІ ПОСЛУГИ, ЯК НОВІТНЯ СФЕРА НАДАННЯ ПОСЛУГ УКРАЇНЦЯМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Касич Є. Ю.

курсант 2-го курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для органів Національної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Юніна М. П.

доцент кафедри цивільного права та процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Сьогодні органи національної поліції, прокуратури, а саме слідчі підрозділи перенавантажені роботою. Як відомо саме на слідчих Національної поліції України поряд